

16.11.2022

Hallintovaliokunta

Asiantuntijalausunto asiassa HE 133/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista lausuntoa digitaalista henkilöllisyyttä koskevasta lainsäädännöstä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kannattaa esitystä yleisesti ottaen. KKV kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin asioihin.

Vaikutukset kuluttajiin

Digitaalinen henkilöllisyystodistus tarjoaisi yksityishenkilöille yhdenmukaisen ja asiakkuuksista riippumattoman tavan tunnistautua vahvasti eri julkishallinnon ja yksityisen sektorin palveluihin. Lisäksi se olisi nykyistä julkista varmennekorttia helppokäyttöisempi. KKV näkee digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja siihen liittyvät vahvan tunnistautumisen palvelut lähtökohtaisesti hyvänä asiana, kunhan ne ovat kaikille yhdenvertaisesti saatavilla. Lisäksi sovelluksen luotettavuus, helppokäyttöisyys ja tietoturva on taattava.

Vaihtoehtona digitaaliselle henkilöllisyydelle esitys sisältää luonnollisen henkilön tunnistautumisvälineen niille henkilöille, jotka eivät pysty tai halua käyttää digitaalisen henkilöllisyyden edellyttämiä digityökaluja. Hallituksen esityksen mukaan luonnollisen henkilön tunnistautumisväline olisi maksullinen. KKV näkee tämän mahdollisesti eriarvoistavana tekijänä. Kuluttajat, jotka eivät pysty käyttämään mobiilisovellusta, ovat usein jo valmiiksi heikommassa asemassa ja heidän edellytyksiinsä käyttää julkisia palveluita on kiinnitettävä erityistä huomiota. KKV:n näkee, että vaihtoehto, jossa myös luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tuottamisen kustannukset lisätään osittain osaksi passin ja henkilökortin kustannuksia, tulee arvioida tarkemmin.

Hallituksen esityksen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja siihen liittyvän vahvan tunnistautumisen käyttö on vapaaehtoista, eli jatkossa vapaa tunnistautumista voisi edelleen tehdä muillakin kuin valtion tarjoamilla tunnistautumisvälineillä. KKV pitää tätä tärkeänä. Tällöin kuluttaja on edelleen vapaa valitsemaan parhaana pitämänsä palvelun.

Hallituksen esityksen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vahva tunnistautuminen olisi välityspalveluille maksutonta. KKV pitää tätä mahdollisesti ongelmallisena, sillä markkinoilla tarjolla oleva ilmainen tunnistusväline saattaa johtaa muiden tunnistusvälineitä tarjoavien toimijoiden investointihalukkuuden vähenemiseen tai niiden poistumiseen markkinalta. Tällöin on riskinä, että markkinoille jää ainoaksi vaihtoehdoksi tunnistusväline, joka voi olla huonompilaatuinen kuin kilpailullisilla markkinoilla luodut vaihtoehdot.

16.11.2022

Vaikutukset tunnistuspalveluita hyödyntäviin yrityksiin

Hallituksen esityksessä kuluttaja voi itse päättää mitä tietoja tunnistustilanteessa luovutetaan palveluntarjoajalle. KKV näkee kannatettavana sen, että digitaalinen henkilöllisyystodistus edistää sellaisten palveluratkaisujen kehittämistä, joissa kuluttaja hallitsee omia tietojaan.

Hallituksen esityksessä tunnistuspalveluita hyödyntäviä yrityksiä ei velvoiteta ottamaan kaikkia toiminnallisuuksia välittömästi käyttöön. KKV näkee, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen mahdollistamien asiointiratkaisujen käyttöönoton vapaaehtoisuus on tärkeää, jotta syntyy kuluttajia hyödyttävää kilpailua asiointivaihtoehtojen käyttöönotossa ilman, että velvoitteiden kautta rangaistaan heikommin teknisiin uudistuksiin kykeneviä yrityksiä.

Myös tunnistuspalveluita hyödyntävien yritysten kannalta KKV näkee ongelmallisena, että digitaalinen henkilöllisyystodistus voi vähentää kilpailua tunnistuspalveluiden tarjoajien kesken ja aiheuttaa markkinalta poistumista. Tämä voi vaikeuttaa kuluttajien pääsyä eri asiakasyritysten palveluihin.

Vaikutukset luottamusverkon toimijoihin

Hallituksen esityksessä todetaan, että digitaalinen henkilöllisyystodistus vaikuttaisi kielteisesti tunnistuspalveluiden tarjoajien liiketoimintamahdollisuuksiin. KKV yhtyy näkemykseen. Erityisen ongelmallinen on tilanne, jossa tunnistuspalvelu muodostaa merkittävän osan yrityksen liiketoiminnasta. Toistaiseksi Suomessa ei ole toimijoita, joiden päätoimiala muodostuisi tunnistuspalvelun tarjoamisesta.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Jan Jääskeläinen
vanhempi ekonomisti